

El centenari del motí del Potemkin

El 27 de juny del 1905 es va iniciar un dels esdeveniments més emblemàtics de la història de Rússia. Els mariners del cuirassat Potemkin s'amotinaren i s'afegiren al procés revolucionari iniciat uns mesos abans.

Fins a la matinada del 27 de juny res no feia preveure els aldarulls que estaven a punt de produir-se en un dels cuirassats més poderosos de la flota del tsar. Botat l'any 1900, amb una tripulació formada per uns 670 homes, era considerat un vaixell lleial, en un moment en què començaven a circular rumors de la preparació d'un motí general de tota la flota per a començament del mes de juliol.

Però l'arribada d'una partida de carn de vaca en mal estat, procedent del port d'Odessa, ho va espantillar tot. Les

primeres protestes dels mariners, davant les larves blanques que farcien la carn, van provocar la consulta del metge, que va considerar que es tractava d'una "carn excel·lent", que en tot cas necessitava un "bany de vinagre". Davant l'informe mèdic el capità del Potemkin, Eugene N. Golikov, va donar per fet que el problema estava resolt. Però aquell dia, a l'hora de dinar, la tripulació va negar-se a menjar. Era el preàmbul del motí.

L'actitud d'insubordinació dels mariners, que no van voler provar la sopa de carn, va provocar que el segon ofi-

cial, el comandant Ippolit Giliarovski, per aturar la insubordinació, convocés el capità de reunir tota la tripulació per comminar-la a abandonar la seva actitud. Fou en aquest moment, davant la inflexibilitat de l'oficial, que havia cridat la guàrdia amb l'amenaça clara de disparar contra els insubordinats, si continuaven mantenint la seva acció, quan va esclatar el motí. Afanasi Matuixenko, dirigent socialdemòcrata dels mariners, davant la perspectiva que l'oficial fes disparar contra un grup de mariners acusats d'instigadors, va donar el senyal: "No dispareu als vostres camarades, no podeu matar els vostres companys!" Poc després ressonava el primer tret i en un primer intercanvi de disparats moria el mariner Gregori Vakulentxuk.

Odessa en revolució. El motí esdevenia ja imparabile. En poc temps els mariners es van armar i van començar a perseguir els oficials: set, inclosos el capità i el segon oficial, resultaren morts, mentre que la resta intentava salvar la vida escapant per mar. Només el tinent primer Alexeiev va unir-se als revoltats. El torpediner N267, que acompanyava el Potemkin, va caure també sota el control de la tripulació, que de seguida va nomenar el seu comitè popular, presidit per Matuixenko.

El motí s'havia produït en una situació clarament revolucionària des que el diumenge 22 de gener havia tingut lloc a Sant Petersburg el diumenge sagnant. Vagues obreres, revoltes camperoles, motins i manifestacions a les nacionalitats de l'imperi havien estat

Imatges corresponents a fotogrames de la pel·lícula *El cuirassat Potemkin*, del director de cinema rus Sergel Eisenstein, una pel·lícula estrenada el 1924 i que és considerada una de les obres mestres de la història del cinema a nivell mundial.

moneda comuna durant els primers mesos de l'any 1905. En aquest context, el Potemkin, en la confiança que la insurrecció s'estendria a tota la flota de la mar Negra, va decidir adreçar-se cap a Odessa, que des de feia uns dies vivia en una autèntica situació revolucionària, amb una vaga general que enfrontava els obrers amb les autoritats.

L'arribada del Potemkin al port de la ciutat la nit del mateix dia 27 fou tot un esdeveniment, sobretot quan l'endemà el comitè va decidir desembarcar el cos del mariner Vakulentsuk, perquè els treballadors de la ciutat poguessin retre-li un darrer homenatge.

El resultat de l'enfrontament fou una autèntica massacre: algunes fonts parlen fins i tot de 6.000 morts

El fèretre fou deixat, amb una guàrdia d'honor, al moll, davant les escalinates Richelieu, que conduïen cap a la ciutat i per on desfilaren milers de vaguistes. En aquest moment les autoritats de la ciutat van decidir aturar el moviment en sec: la nit del dia 28 els cosacs que havien vingut a reforçar la guarnició militar de la ciutat van dispersar la multitud des de dalt de les escalinates en una acció magistralment reconstruïda en el film *El cuirassat Potemkin* (1925), de Sergei Eisenstein, mentre altres cosacs atacaven la multitud des del moll. El resultat fou una autèntica

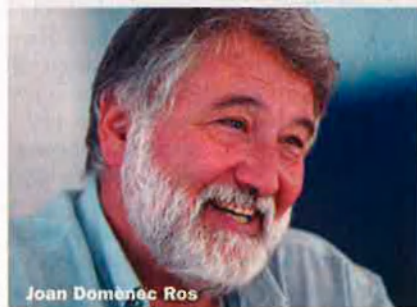
massacre: algunes fonts parlen fins i tot de 6.000 morts.

La fi del Potemkin. A partir d'aquest moment la revolta del cuirassat arribava a la seva fi. Només durant unes hores va aconseguir que un altre cuirassat, Jordi el Conqueridor, se sumés a la insurrecció. També s'havien amotinats els mariners del Truth. Però el conjunt de la flota es va mantenir fidel al tsar. Finalment, després d'uns dies de vagar per la mar Negra, el Potemkin va posar rumb a Romania i el dia 8 de juliol arribava al port de Constanza, on els amotinats reberen acolliment. El cuirassat, que els membres del comitè popular havien in-

tentat enfonsar, fou remolcat de vell nou cap a territori de l'imperi dels tsars el dia 11 de juliol. Fou rebatejat en dues ocasions amb els noms de Pantelymon ("Pobre camperol") i Boretz za Svobodu ("Combatent de la llibertat") i va ésser enfonsat pels seus oficials el 25 d'abril del 1919, en el port de Sebastopol, poques hores abans que, en plena guerra civil posterior a la revolució d'octubre del 1917, els bolxevics s'apoderessin de la ciutat. El Potemkin, però, feia ja catorze anys que havia passat a la història.

Pelai Pagès i Blanch

Breus

CÉSAR RAUJEL

Es presenta una nova edició de la universitat de Prada

La Universitat Catalana d'Estiu (UCE) celebrarà la 37a edició a Prada de Conflent del 16 al 26 d'agost. Un total de 140 professors impartiran cursos relacionats amb 19 àrees del coneixement i més de 200 professionals participaran en les conferències incloses en les vuit jornades científiques previstes. En la presentació, feta el dia 20 de juny, el rector de la UCE, Joan Domènec Ros, va destacar que en aquesta edició la UCE tractarà temes d'interès general en profunditat, com el finançament autonòmic i la distribució territorial. A més, Ros va dir que enguany esperen rebre 100.000 euros més de subvenció de la Generalitat, cosa que revalidaria el finançament de la UCE.

L'arquebisbe es queixa per una missa per la diversitat

El 19 de juny, que era diumenge, el Grup Cristià del Col·lectiu Lambda, a València, convocava —com fa cada mes— una "eucaristia en acció de gràcies per la diversitat" dins d'una "celebració cristiana de l'orgull. Aquesta vegada, perquè la celebració coincidia amb el final de curs del col·lectiu, van convidar representants d'entitats cristianes de base (Som Església, Comunitats Cristianes Populares, Moviment pro Celibat Opcional, Dones Creients, Grup Cristià Antimilitarista i Capellans Obrers). Tot això no va agradar gens a l'arquebisbe García-Gasco, que va creure necessari emetre un comunicat de rebuig. El col·lectiu cristià de Lambda ha qualificat d'"exacerbada" la reacció, tot proclamant la voluntat de viure l'homosexualitat "des de la fe i amb alegria, no com una creu".